

AHENK

AYLIK FİKİR, KÜLTÜR ve EDEBİYAT DERGİSİ

Sayı : 4 Temmuz-Ağustos-Eylül'98

Fiyatı : 200.000-TL (KDV Dahil)

SÖYLEŞİ

CEMAL TURGAY

SOHBET

DR. ALI VASFI KURT

Ç.İ.T.

AV. HÜSEYİN ÖGÜTCEN

KİTAP

"KARA ELBİSEDEKİ LEKELER"

HAZ. BOSTAN

"Bazen şiirleşir, bu şehirde yaşamak..."

AHENK

TEMMUZ – AĞUSTOS – EYLÜL - 1998

SAYI: 4

Aylık Fikir, Kültür ve Edebiyat Dergisi

Sahibi

KUSVA İletişim Ltd. Şti. Adına
Ahmet SEYMEN

Editör

M. Sait KARAÇORLU

Yazı İşleri Müdürü

Özgür AKŞİT

Yayın Kurulu

M. Sait KARAÇORLU

Mesut BARIŞ

Mahmut EMEKLİ

Adnan ŞENOL

Muhterem AKTAŞ

Hüseyin ÖĞÜTÇEN

Fikret ELÇİ

M. Emin TOPDEMİR

Muhammed HÜKÜM

İdare Yeri

Belsa Plaza 5-6 Blok No: 113

İZMİT

Basım Yeri

Acar Matbaacılık Topkapı – İST.

Bu sayıda:

Editörden – M. Sait Karaçorlu

Söyleşi (CEMAL TURGAY) - **H. Bostan**

Şehrengiz (Şiir) – **A. Kemal**

Akmeşe (İnceleme) - **M. Çam / K. Aydın**

Kosova (Araştırma) - **S. Pekin**

Yaz Geceleri (Şiir) - **A. Şerifoğlu**

Sohbet - **Dr. A.Vasfı Kurt**

Cezaevi Günleri - **Murat Kurt**

Tayeran (Şiir) - **S. Pekin**

Paris' Mesaj - **M. Ali Kehaya**

Paris Geceleri - **Ş. Gül**

Tatil - **K. Kaşıkçı**

Şiir Ve Anlam - **E. Muratoğlu**

Ben Murov Dağı (Şiir) - **Cazim Gürbüz**

Ç .İ .T. - **Hüseyin Öğütçen**

İkinci (Hikaye) - **A. Kerem Aksu**

Kaçıncı Bahar (Şiir) - **Beka Nur**

Çingene (Hikâye) - **Coşkun Yüksel**

Kitap İncelemesi - **M. Harputlu**

Merhaba,

Temmuz 98 4. sayımızla yine beraberiz.

Meraklısı bilir; okumak ve yazmak, üzerinde en çok konuşulan ve hatta konuşuldukça bitmeyen ender konuların biri. Belki birincisi. Hikaye ederler ya, Mecnun'un haline acıyan bir hükümdar Leyla'nın köyüne asker gönderir. Leyla'yı derdest eder getirirler. Mecnun'un halini Leyla'ya bağlayan zat, Onu görünce bakar ki, kara kutu sıska pek de güzel sayılamayacak bir hatun. "Sen bunun için mi ortalığı velveleye verdin, çöllere düştün, aklını kaçırdın ?" diye çıkışır Mecnun'a. Mecnun'un cevabını hepimiz bilirsiniz. "Sen," der halden bilmez adama, "sen onu bir de benim gözümle görecektin." Güzelliğin normları sübjektiftir gibisinden bir açıklama aslında Mecnun'un halini açıklamaya yetmez. Çünkü ilgi duyulan ve önem verilmesi gereken konular o kadar da sübjektif değil. Bütün mesele önem verilmesi gereken konu üzerinde duyulan aşkın şiddetine bağlı.

Bu dergi, ilk sayısından beri önem verilmesi gereken konu üzerinde tartışma açmadı. Önem verilmesine inanılan konuya -bir çok konuda olduğu gibi- gereken aşkın duyulmamasına dikkat çekme çabası içinde oldu. -

Bu dergi, çıkardığı şiir kitabına "Uçuruma bir gül attım, yankısını bekliyorum" diyen şair gibi karamsar olunmaması gerektiğinin savundu hep. Çünkü sanatçının insanlara öncelikle umut ve yaşama sevinci duyurması gerektiğini biliyordu. Olağanüstü şartlar, modern insanın dramı, kartellerin, güç odaklarının insanın ruhunu ve hayallerini sömüren korkunç baskısı... Umutsuzluk kaynağı ne varsa hepsi, şiirin, duygunun, sanatın ve bütün bunları paylaşmanın keskin kılıcıyla bölünebilir ancak.

Bu dergi fikir, kültür, edebiyatın yoksunluğunu, yoksunluğu çekilen diğer sıkıntılar kadar bilincinde hissedenlerin ortak sesi olmayı yegane çizgi olarak belirledi.

Sizlerden gelen ürünler gücümüzü gittikçe artırıyor.

-Yazılarını mümkün olduğu kadar daktilo -veya bilgisayar çıktısı- ile

-Sayfanın bir yüzünü kullanarak

-Yazım kurallarına dikkat ederek

-Müstear isim kullananların mutlaka gerçek kimliklerini, yaşlarını, mesleklerini belirterek yazmalarını tekrar ıstirham ediyoruz.

Gönderilen yazıların yayımlanmaması dergi için bir umutsuzluk ve eleştiri değil, umut ve övgü noktası olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Mutluluk ve esenlik dileği ile.

Editör

İZMİT'İ ARAMAK" ADLI ESERİN SAHİBİ, PROFESYONEL FOTOĞRAFÇI, İZMİT AŞIĞI

CEMAL TURGAY'LA

ARKADAŞIMIZ HAYRİ BOSTAN KONUŞTU

Hayri BOSTAN: Efendim! Önce okuyucularımıza kendinizi tanıtır mısınız?

Cemal TURGAY: 1929 yılında İzmit'te doğdum. İlkokulu Necatibey İlkokulunda, ortaokulu İzmit Ortaokulu'nda okudum. 1949'da fotoğrafçılığa başladım. Askere gittim. Dönünce esas meslek olarak fotoğrafçılığa başladım.

Bir çok kişisel sergiler açtım. Bir çok ortak sergilere katıldım.

Muhtelif derecelerde yirmi altı ödül aldım.

Evliyim. İki çocuğum, üç tane de torunum var.

Şu anda emekliyim. Mesleğimi oğlum sürdürüyor.

Hayri BOSTAN: İsterseniz önce fotoğrafçılık serüveninizle başlayalım. Bir sanat ve meslek olarak fotoğrafçılığa nasıl başladınız. Sizde unutulmaz izler bırakan anılarınız vardır şüphesiz. Bunlardan okuyucularımızla paylaşmak istediklerinizden örnekler verebilir misiniz?

Cemal TURGAY: 1929'da İzmit'te doğdum. İlkokulum Necatibey İlkokuluna giderken yolumun üstünde olan, büyük usta foto Fahri SEYREK'in vitrinin önünde duraklar, dakikalarca, bir gül goncası üzerindeki su damlasıyla, arka planında İzmit Körfezinde mehtap olan genç kız fotoğrafını seyrederdim

Yıllar sonra beni fotoğraf sanatına itecek bu olayı hiç unutamam... 1949'da profesyonel fotoğrafçılığa başladım. İlk zamanlar geçim için sürdürdüğüm mesleğimde yavaş yavaş fotoğraf

makinemin vizöründe başka dünyalar görmeye başladım.

Bir çok başarılı çalışmalarım ve aldığım ödüllere rağmen, vaktiyle İzmit fotoğraflarından oluşan belgesel bir çalışma yapmamış olmanın üzüntüsünü hep duyarım. İzmit, tarihi yapıları, sokakları ve de insanlarıyla ne güzel ve ne kadar zengin bir fotoğraf hazinesiydi... Ne yazık ki bütün bunların kıymetini kaybolduktan sonra anladık.. Daha doğrusu anlamaya başladık. Ne yazık!..

Hayri BOSTAN: Anladığımız kadarıyla İzmit'in en eski yerlilerindensiniz. Gerek eski bir İzmitli olarak ve gerekse fotoğrafçı gözlemci olarak İzmit'in kentsel değişimi hakkında neler söylersiniz?

Cemal TURGAY: İzmit, Türkiye'nin bir çok illerinde olduğu gibi sanayileşmenin verdiği özenti ile; daha doğrusu cazibe ile büyük bir göç altında kaldı. Büyümek, önem kazanmak güzel bir şeyde belki; ama İzmit buna hazırlıksız yakalandı. Özenle korunması ve saklanması gereken tarihi ve güzel görünümlü kent dokusu çirkin betonlaşmayla yok oldu gitti ne yazık.

Hayri BOSTAN: Toplu konut alanındaki Yahya Kaptan, Yuvam İzmit, Akçakoca ve benzeri gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu tür şehircilik yirmi-yirmi beş yıl öncesinden başlamış olsaydı tarihsel dokunun korunması ve düzensiz gecekondulaşmanın önlenmesi açısından İzmit'imizin şansı nasıl olurdu?

Cemal TURGAY: Toplu konut alanında, Yahya Kaptan, Yuvam İzmit, Akçakoca ve Akarca konutları bundan on beş - yirmi yıl öncesi düşünülüp uygulansaydı, tarihsel

dokunun korunması ve düzensiz, sağlıksız gecekondulaşma belki önlenbilirdi.

Hayri BOSTAN: Belsa Plaza'nın yapılışı sizce isabetli olmuş mudur?

Cemal TURGAY: Geçmiş yıllarda yapılan bir çirkinlik abidesi olan Merkez Bankası, Ana Üs Komutanlığı (eski Ruhban okulu) bahçesine yapılan defterdarlık binası, Saray Bahçe istinat duvarlarına yapılan sıra dükkanlar ve onun üzerindeki yapı, Saat kulesinin dibine yapılan kafeterya ve en son Belsa Plaza... Keşke bunların hiçbiri oralara yapılmısaydı.

Hayri BOSTAN: Tren yolunun değiştirilmesi, fuar alanın da yapılan yenilikler, büyük alış-veriş merkez lerinin açılışı sizce ne tür gelişmeler.

Cemal TURGAY: İzmit, 1950'lerde yapılan, o zamanki adı E-5 karayolu ve arkasından yapılan demir yolu projesi ile çirkinleşmenin en büyük yarasını aldı.

Hayri BOSTAN: Güncel olması nedeniyle sormamıza müsaade ederseniz, Seka Fidanlığının otomobil fabrikası yapılmak üzere Koç Holding'e verilmesi (hibe edilmesi) hakkında neler söyleyeceksiniz?

Cemal TURGAY: Bir balık cenneti olan İzmit Körfezi bu aşırı büyüme ve yeterli arıtma sistemlerinin olmayışı nedeniyle kirlendi ve içinde yaşam bitti. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de Başiskele'deki Seka Fidanlığının Ford Fabrikasına verilmesi,

artık küçük bir marangoz atölyesini dahi kaldıramayacak durumda olan Körfez'e yapılabilecek en büyük fenalık ve ihanet olmuştur. Hem de verilmiş şekliyle doğal kaybın yanı sıra onurumuz da kirlendi.

Hayri BOSTAN: Fotoğrafçılığınıza dönmek ve sormak istiyorum: Bir hobi olarak fotoğrafçılıkla ilgilenenlere, bir sanat olarak fotoğrafçılığa ilgi duyanlara neler önerirsiniz?

Cemal TURGAY: Gençlerin sahip oldukları bir çok tutkuları, spor, müzik, resim sanatlarının yanı sıra fotoğrafı da sevmelerini bir sanat olarak fotoğrafla ilgilenmelerini çok isterim elbet. O küçük makine bir çok anılarını taşıyacak ve saklayacağı gibi, aynı zamanda fotoğrafın da ne kadar güzel, gizemli, sihirli bir sanat, zevkli bir uğraş olduğunu görecektir.

Hayri BOSTAN: Efendim! Lütfettiniz, zaman ayırdınız. Bizleri aydınlattınız. Sadece İzmit'te değil, ülkemizin her yanında gündelik çıkar ve kazanç uğruna hoyratça; hatta hunharca tükettiğimiz tarih ve kültür mirasımız hakkında gerek "İzmit'i Aramak" adlı eserinizle, gerekse sorularımıza verdiğiniz yanıtlarla bizleri uyardınız, duygulandırdınız. Umarız bu güzel albümünüzün daha geniş kitlelere ulaşmasında bu söyleşimizin katkısı olur.

Cemal TURGAY: Ben de sizin alakanıza teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

İZMİT'İ ARAMAK'dan

(CEMAL TURGAY, KYÖV YAYINLARI, OCAK -1998)

Eski İzmit'i aramaya başladık, neden?..

Kapımıza gelen eskici ve bohçacılar, eski bakır mangalları, verip yerine plastik leğenler; konsol üzerindeki mine işlemeli gaz lambalarını, o güzelim el emeği göz nuru ile işlenmiş çevreleri verip yerine, naylon bidonlar almışız.

Şimdi ne mi yapıyoruz? İşlerimizi biraz daha büyüttük, İzmit'imizin o güzelim gök mavisini, erik yeşilini, tertemiz havasını, çeşit çeşit balık dolu yosun ve iyot kokulu denizini verip, yerine kat kat betonlar alıyoruz.

Beton ve demir, uygarlığın belki çok önemli bir yapı malzemesi idi; ama o malzemelerin yapıya dönüşen hamuruna, estetiği katıp, bir de tarihi gözeterek, onu incitmeyerek kullansaydık İzmit bu kadar kaybolmazdı.

Albüm kitabımızda, 1910 yıllarındaki fotoğrafa, hatta 1933 yılında Fahri SEYREK ustamız tarafından çekilmiş, İzmit'in denizden görünüşüne lütfen bir bakınız. Saraybahçesini ve bir kuğu gibi görünen Saat Kulesi'ni bugün sahilden göremezsiniz.

17. yüzyılda Seyahatnamesinde ne demiş Evliya Çelebi, "Bütün evleri kible tarafından denize bakar."

Yıllar önce İzmit'e ilk kazma vurulurken, bugünkü, doğa, turizm, çevre ve tarih bilincinde olmadığımız ne kadar acı.

Elbette gelişen, hızla büyüyen İzmit'e büyük iş merkezleri plazalar yapılacaktı, ama yerini iyi seçerek, güzellikle bezeyerek. İstanbulluların dillerinden düşürmedikleri sloganları var, hep duyarız "Başka İstanbul yok" Peki ama söyler misiniz ? Başka İzmit var mı

İzmit'i arıyoruz eski soluk ve kırık fotoğraflarda.

ŞEHRENGİZ

İzmit bir gonca gül, güneşte açmış
 Korkudan benzi sararmış
 Gül tomurcuklanmış, gün yağmalanmış
 Susar durur gün be gün
 Sultan akşamlarına
 Sultan Mecit av köşkünde
 Hayaller kurar
 Ben düşünürüm
 Tren sesleri karışır çığlıklara
 İzmit'te ölüm dehşetli bir intihardır
 Ben bu kentte adadım
 Kendimi geçmişe
 Nice zamanlardan kalma
 Yiğit bir kent
 Orhan Gazi seslenir
 - Bre kâfir
 Nikomedyâ
 Bu kent benim
 ...
 ...
 Ve ben bu yüzden
 Aşk dokunur bu kentte
 Düzgün ve upuzun bir tarihi var
 Coğrafyasına yazgılı
 Saat kulesinde akşam
 Tiril tiril bir kadındır
 Ve en çok çocuklar ağlar orda
 Kadınlar bir gonca gül
 Kimbilir ne düşünmüştür
 Akçakoca bu kenti alırken
 Ya Karamürsel

Karşı tepelere taht kurarken
 Denizle iç içe bir kent
 Denizle kardeş
 Ah ne kardeşlik
 Düşmanlığa dönüştü bu günlerde
 Kimleri görmedi ki
 Bu gün görmüş ihtiyar
 Padişah Sultan Mehmet'i
 Yavuz'u, Sultan Selim'i
 Şeyh Muhammed Raşid'i
 Konuk etti ağırladı
 Şereflendi gelişiyle
 Ben o gün denizi gördüm
 Dalgalar uçuşuyordu
 Her şey ona hoş geldin dedi
 Hoş geldin sefa geldin
 Pertev Paşa Camisi'nde
 Bekler dururlar sabahları
 Mezarları yıkık
 Osmanlı bilginleri
 Orhan Gazi Camisinde
 Kılıçla okunur hutbe
 Ki kılıçla alınmıştır bu ülke (kent)
 (kılıç hakkı)
 Asmalı kahvenin
 Ortası şelale
 O kocaman çınar
 Osmanlıdan yadigar
 Bac alır İzmit valisi
 Gelen geçenden
 Yiyen bir pişman

Yemeyen bin
Diye satar pişmaniyeci
Hürriyette yapılmış
Eren Camisi
Biri bayırda
Biri çayırdaki
İki kardeş camii
Hayırseverle yarışır
Mehmet Ali Paşa
Onun adı hayırsever
Berikinin kendisi
Zincirli kuyu
Masallardan kalma
Ölümü yokuşunda
Bekler müjdecii
Kanlı bağ korkulu bağ
Kanı gitmiş kendi kalmış yadigâr
Şimdi okullar yapılmış mezarlığında
Bir kadın cesedi çıkmış derler
Kaldırılırken
Sanki daha yeni gömülmüş
Dünkü gibi
Yeni doğum yapmış üstelik
Anibal'ın yanında
Ruhunu teslim etti Sultan Mehmet
(kim bilir ne konuşmuşlardır)
Karargah kurmuş ölüme eski hisarda
Gölcükte Sultan Baba
Gelinlik kızların dostu
Koca Sinan
Yüzük taşı gibi kondurmuş
Camisini
Kentin ortasına
Hamamları yıkık
Hamamları viran bu kentin

Kocamış çınarları
Sıra sıra
Demiryolu çevresinde
Asırlık tanıklar
Yaşlı ve yorgun
Siz altlarında gölgelenirsiniz
Sığınarak merhametine
Üstünüzde kuşlar
Talihinize güler
Sıra sıra servileri
Gökyüzünü taçlandırır
Bağçeşme'nin
Şehitlerin tahtı orda
O en yüksek Türkiye'de
Çınar altı kahvesinde
Ne sohbetler demlenir
Ramazan gecelerinde
Ta sabaha dek
Asmalı kahvenin
Ortası çeşme
Fethiye'de gezme adın çıkar
Fethiye'de gezme kız kötü olur ha
Eskinin rüştiyesi şimdi ortaokul
Acısu'dan içme
Adı üstünde
İkizli çeşmenin
Çeşmesi yok
İkizi durur
Çene suyu
Tam çenenize layık
Çene dağ'ından gelir
Çocukluğum ihtilal
Adı üstünde
27 Mayıs
İlkokulunda idam edildi

Yürürdüm eskiden beri
Kentin kaldırımlarında
Hala yürürüm
Bu kaldırımlar tanır beni
Kalelerini gezdim
Yıkık dökük
Harabe
Ne düşleri barındırır
Yıl da bir kez
Pilav dağıtılır
Bağçeşme'de
Fevziye bir başka
Bir başka gotik
Bir parça esrarlı
Eski hocadan
Cevdet Hoca
Saatçi Ali Bey Konağı
Konakta konak ha
Tam yaşama
Az boz değil
Manzara düşten
Konuk gelmiş
O iç mimari

O saltanat
Hele huzur odası
Bir yanda beşiklik
Bir yanda mutfak
Salon bir saltanat
Saatçi Ali Bey de
Saatçiymiş ha
Şimdi nerde
O zevk o estetik
Ben de yazdım
Bu şehrengizi
Yaşadım diye
O eski kentte
Bir tarihi
O güzellikler
Büsbütün yok olmadan
Şimdi ancak
Resimlerde kalmış
O zarafet o güzellik
Resimlerde bulunabilir

A. KEMAL

TARİHİN VE TABİATIN KESIŞTİĞİ BELDE AKMEŞE

Mücahit Çam, Kutsal Aydın

Akmeşe İzmit'e 30 km. uzakta bir belde. Evliya Çelebi burası için “**ağaç denizi ortasında ada**” diyor. Nüfusu iki bin civarında olan bu şirin beldenin topluca görüntüsü köyden çok kent havasında. Betonarme binalar genel görünümüne hakim. Hızlı bir beton yapılaşma içinde. At haraları ve tavuk çiftliklerinin mutlaka ekonomik getirileri çok. Özellikle at haralarının sayıları on biri bulmuş durumda. Bunların arasında yabancı yatırımcılar dikkat çekiyor. Tavuk çiftliği işletmecilerinin de sayıları hızla artıyor. Köy halkı nerdeyse tamamen tarımdan uzaklaşmış durumda.

Bütün bunlara rağmen tabiat; bütün nimetlerini sunmaya devam ediyor cömertce. Tertemiz bir hava. Yaz sıcaklığında serin bir yeşillik buyur ediyor köyün girişinden itibaren. Ve her tonu bir başka hayal aleminin pencerelerini açıyor gönül gözüne.

Akmeşe'ye girer girmez işte diyor insan kendi kendine, tabiat, köy, orman, yeşil, gibi kelimelerin zihinde çağrıştırdığı ne kadar görüntü varsa burada bulmak mümkün.

Akmeşede akarsular bir zamanlar değirmen çalıştırmış. 1889 yılında yapılan ve Kocaeli'nin ilk su türbini ile çalışan değirmenin Akmeşe'de olduğunu biliyor muydunuz?

Biz Ahenk dergisi için bu yazıyı hazırlamak amacıyla oraya gittiğimizde öğrendik. Bunun kadar ilginç bir başka not; bu değirmen hâlâ çalışır durumda olması. Zamanında bölgenin bütün buğdayları bu değirmende öğütülür, un olurmuş. Ve yine

zamanında binlerce dut ağacı dikilmiş, ipek böcekçiliği için. Bursa'dan bu konuda yardım ve destek alınmış.

O zamandan bu güne ne kalmış?

Aslında bu soruyu o günden bu güne ne değişmiş ? diye sormak gerekir. Muhakkak zamanın dönen devranı su değirmeninin buğdayı öğütüp un yaptığı gibi bir çok şeyi öğütüp değiştiriyor. Ancak bu değişimin kaçınılmazlığını içine sindirmek kadar neler götürüp neler getirdiğini belirleyebilmek de zor.

Zamana tanıklık etmede duyarlı davranan yöre halkından sayın Yakup Özkan' ulaştık. Yakup Özkan bey Akmeşe'li ve Akmeşe tarihiyle ilgili araştırmaları var. Bu çalışmalarını küçük bir broşür haline getirmiş. Bize ilgi ve yakınlık gösteren, Yakup Özkan beye buradan teşekkür etmekteyiz.

Akmeşe ile ilgili Avni Öztüre'nin hazırladığı “**Nicomedia / İzmit Tarihi**” isimli önemli kaynak eser de bulabiliyoruz.

Akmeşenin tarihi, binlerce yıldan beri bir çok uygarlığa mekan olan Anadolu'nun tarihi gibi eski, zengin ve olağanüstü dönemlerle dolu. Kaynaklara göre Akmeşe'nin kuruluş tarihi 1611. Yine bu kaynakların tespitlerine göre Akmeşe'nin ilk ahalisi Gergoryan Ermenileri. Bu dönemden, Cumhuriyete kadar adı “Armaş” şeklindedir.

Armaş'ı sadece Türkiye'de değil bütün dünyada bilinen ve tanınan bir yer haline getiren özelliklerin başında Ruhban okulu gelmektedir. Armaş ruhban okulu

Hıristiyan dünyasının önemli merkezlerinden biriydi. Bu günkü anlamda üniversite düzeyinde eğitim vermektedir. Dünyanın her tarafından adı ve önemi bilinmektedir. Armaş manastırına büyük araziler vakıf olarak verildiğinden geliri büyüktü.

Muhtelif değirmenler, fırınlar, dutluk ve ipek işlik evleriyle bu manastır tarih boyunca önemli imtiyazlar elde etmiş ve etkili konumunu korumuştur. Thedios 1611, Nicoleas 1717, Athonese 1758 ve Barthalomos 1787 gibi piskoposlara Osmanlı'nın tanıdığı imtiyazların belgeleri kasabada saklanmaktadır. Armaş ruhban okulunun önemini vurgulayan bir küçük not; bu okula ait basımevidir. Bu basımevi Türkiye'nin ilk basımevlerinden biridir. Bu gün harabe bir durumda olmasına rağmen kalıntı olarak da olsa varlığını devam ettirmektedir.

Bu önemli manastırın bu gün sadece bir binası ayakta kalmış. Yatılı bölge okulunun yatakhane olarak kullanılıyor.

1922'de Ermeniler Akmeşeyi terktiler. 1924'de Lozan antlaşması uyarınca Batı Trakya'dan, özellikle Drama havalisinden ilk muhacirler gelerek bu köye yerleştiler. Daha sonra 1935 yıllarında Bulgaristan (Kırcaali), Makedonya ve Romanya'dan gelen muhacirlerle Akmeşe'nin bu günkü havalisi oluştu.

Eğer bir gün yolunuz Akmeşe'ye düşerse - ki muhakkak düşmeli bizce- tarihin tabiatla keşiştiği bir noktada, yeşillikler içinde bir siluet olarak karşılayacak sizi Akmeşe. Tarihdeki Gregoriyan Ermenilerinin ruhani merkezi sayılan zengin şehir Armaş, bu gün at haraları, villalar, modern dinlenme tesisleri ile geçmişteki ihtişamın izini sürüyor gibi. İnsanların gülyüzlü cana yakınlığı ve muhteşem tabiat manzarası saklı bir güzellik sunacak size.

TARİH VE COĞRAFYA YAKAMIZI BIRAKMIYOR

Süleyman Pekin

*“Nerde olsam çıkıyor karşıma bir kanlı ova
Sen misin yoksa hayalin mi vefâsız Kosova”*

Her şey 7-8 yıl önce başladı. SSCB nam milletler hapishanesi 15 parça halinde tasfiye oldu. Rüzgârlar büyük parça Rusya Federasyonu’nda 17 etnik dala ayrılacağını fısıldıyor. 1990 öncesini Tito Yugoslavyası da küçük bir Sovyetler Birliği görünümündeydi. Ve enternasyonel değişim onu da 6’ya böldü. Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan Karadağ, Bosna-Hersek ve Makedonya.

Sırlar Karadağlılarla birleştiler, Hırvatlarla savaştılar, Bosna’yı işgal ettiler. Müslüman Boşnaklar hem Sırlarla hem de Hırvatlarla savaştılar, ama bitmedi. Sırada Sırp-Karadağ konfederasyonu olan Yeni Yugoslavya Devleti’nin üç özerk bölgesinden biri olan Kosova var (Diğerleri Sancak ve Voyvodina). Kayıp coğrafyamızın huzurumuzda resm-i geçit yaptığı son yer. Yüzölçümü 10 bin 800 km, başkenti Piriştine, nüfusu 2 milyon ve %90’ı Müslüman Arnavut. Komşularından Kuzeydeki Sırbistan ve Karadağ kendilerine karşı, batıdaki Arnavut ise kendisinin yanında savaşa hazır

Osmanlı’nın ana rahmi olan Anadolu 1870’lerde tâ Bosna-Hersek’e, Rumeli, Makedonya, Kosova, Sancak yoluyla uzanırdı. Devlet-i Âliye’den sonra Balkanlarda oluşan otorite boşluğu hâlen giderilemedi. SSCB gibi, eski Yugoslavya gibi sun’î birliktelikler tarihi hafızaya güdük çözümler olarak geçti. Şimdi her şey sil baştan. Şu bir gerçek ki, Türkiye’siz bir balkan barışı, Kafkasya dengesi veya Ortadoğu huzuru tesis etmek muhal.

Yine de bu uğurda sahipsiz Müslümanların Yeni Dünya Düzeni’ne eklenenebilmesi oranında yamultulması haktır. Bu işlem sırasındaki ihlallere Birleşmiş Milletler dönüp de bakmayacaktır. Ki Global köyün Bosna’da maymun suretinde arz-ı endam eylemeleri yeryüzünün bütün katillerine cesaret pompa etmişti.

Dolayısıyla bugünlere nasıl gelindi, böyle? Tabii ki taşları bağlayıp köpekleri serbest bırakarak. Çağdaş Dünya’nın SIRPlanlara verdiği sessiz destek, onların Orta Avrupa’yı Slavlaştırmak ya da en azından Müslümansızlaştırmak...

Büyük Sırbistan’ı tekrar ihya etmek ve bu coğrafyanın zencileri olan islam topluluklarını etnik kıyıma (jenosid) tâbi tutarak Osmanlı hakimiyetinin. tarihi Ortadoks rövanşını almak heveslerinin önünü açmakta.

Yani kadınlara tecavüzle, çocuklara işkenceyle, yaşlıları ateşte yakmayla, minareleri, köprüleri imha edip Hilâl’in ayak izlerini bütünüyle silme operasyonu hükmünde organizasyon. Zaten Sırlarda da kasaplık baba mesleği...

Kosova’daki tezgah da aynı. Yalnız Kosova kolay lokma değil. Birincisi Kosova içinde Sırlar %3, ikincisi artık Sırlar da bıktılar, üçüncüsü kayıtsız kalmayacak bir Arnavut var. Kosovalılar 1991’de bağımsızlık ilan etmiş, Sırlar da tanımamıştı. Müslüman okulları kapatıldı, Arnavutça yasaklandı, taşradaki Arnavut köyleri ağır silahlı Sırlarca yakılıp yıkıldı. Kosovalıların Bosna’lıların düştüğü hataya

düşmeyip erken gerilla hareketini başlattılar.

Her ne kadar Beyaz Dünya'nın muhatabı Kosova Cumhurbaşkanı İbrahim RUGOVA ılımlı bir insan olarak bu işin demokratik bir mücadeleye çözümlerinden yana olsa da Kosovalı'lar "Kızgınlık Ordusu" olarak da adlandırılan Kosova Kurtuluş ordusu (UCK)'nu çoktan kurmuş durumdadır. Yer yer Sırplarla girdikleri lokal çatışmalardaki başarılarıyla rüşdlerini ispatlamışlar bile. Dünya gündemini deruhte eden Medya Fabrikatörleri onları "Militalar" olarak tanıtsa da şu gerçek değişmeyecek: Sırp sopa gücünden başka güçten anlamazlar ve Arnavutlar onların dilinden anlıyorlar.

Kosova bir yangına doğru yol alıyor. Ya biz itfaiye yürekli Müslümanlar olarak nerede duruyoruz? Kosova'da tarafsız olduğumuzu resmi bir dille açıklayarak yine Sırpların tarafını tutmaya devam edeceğimizi deklare ettik. Bu mesele Yeni Yugoslavya Federal devletinin iç işidir diyerek de kuzuyu kurda teslim ettik. Ya devlet misyonunun farkına varacak ya da derin millet devletin bürokratik engellemelerine rağmen devletin boşluğunu dolduracak. Öyle, ya da böyle bu iş bize kalmış. Şu anekdot zaten her şeyi açıklıyor.

Sancak'lı Boşnak genç Muyo, otostopla Novi Sad'a giderken, Branko adında Sırp kamyon şoförünün aracına biner ve garip bir muhabbeti alevlendirirler:

-Korkmuyor musunuz Arnavutlardan? İnatçılar, cesurlar...

-Yok korkmuyorum da zor iş. Hepsi bize karşı.

-Savaş olacak mı? Sen savaşa gider misin?

-Gitmem. Slabo'nun oğlu gitsin. Bana ne? Benim kamım aç.

-Çok mu kötü? Kamyonculukta iş yok mu?

-Hırvatistan'da iş var, bizde yok. Müslümanlar da Türkiye'ye gidip ticaret yapıyorlar. Bize her yer kapalı.

-Siz de gidin Türkiye'ye. Ruslar, Bulgarlar bile gidiyor.

-Gideyim de daha sınırda kazığa geçirip kelle mi tepsiye mi koysunlar?

-Kimin kellesini kesmiş ki Türkler?

-Yok Muyo, yok. Biz Türk kanı içmeye yeminliyiz. Söylesene sen, haberin vardır, ne yapıyor Türkler? Buralara ne zaman dönecekler?

-Dönerlerse savaşır mısın?

-Arnavutlarla savaşırım, ama Türklerle yok. Öyle bir şey olursa hemen Fransa'ya gideceğim Kardeşim orada. Cidden gelecekler değil mi? Onlar gelince sizde silaha sarılacak ve bizi arkadan vuracaksınız. Sancak Türkiye'nin vilayeti olacak, DEĞİL Mİ?"

SONUÇ: Balkanlarda Türkiye eksenli bir denge kurulmadan huzur teneffüs etmek daha uzun süre temenni mahiyetinden öte geçmeyecek. Biz başını kendi topraklarına gömmüş devekuşu gibi, kendi insanımızı birinci tehdit olarak görme hokkabazlığıyla hüküm sürsek de bu böyle.

Farkında mıyız?

Talih gamze çakıyor bize, coğrafya önümüzü kesiyor ikide birde ve tarih karşımıza çıkıyor her yerde.

Arz dinliyor... Gelsin diyor, yetti gelsin.

Zaman çığlık olmuş inliyor...

Nerelerdesin?

YAZ GECELERİ

Uzun sarı günleri
dilimde umutsuz heceleri
alıp götürsün

şu yaz geceleri
şu yaz geceleri

güneşin soldurduğu düşünceler
çiçek açsın geceleri
nerde kaldı küçüğüm
özlediğimiz yaz geceleri
yaz geceleri

Dilimdeki serin sözcükler
dimağında kurutulmuş gül imgesi
gelsin peşpeşe şiir olmaya
şu yaz geceleri
şu yaz geceleri

ADNAN ŞERİFOĞLU

MÜSLÜMANLAR VE EKONOMİ

(ENSAR VAKFI CUMA SOHBETLERİNDEN)

Dr. Ali Vasfi Kurt

Müslümanlar sermaye ile tanıştıklarından daha önce yapa geldikleri hataların yerine başkalarını koymaya başladılar. Bir kere Hz. Peygamber (SAV)'in fakir olduğuna, dünya malıyla alakası olmadığına dair genel kanaat yanlıştı. Şimdi bu konuda kaynaklardan yapılan tespitlere dikkat edelim. Fakat daha önceden bildiklerimize, siyer mantığı içinde bize öğretilenlere; bir önceki sınıfın bilgileri olarak bakalım. Şimdi bir üst sınıfa geçtiğimizi kabul ederek konuyu anlamaya çalışalım. Neden Allah Rasulünün fakir olduğuna dair genel kanaat yanlıştı? Çünkü O her şeyden önce tüccar idi, Ticaretle uğraşmaktaydı. Mekke'nin sosyal ve devlet yapısında ticaretle uğraşmak kolay değildi. Önemliydi. Mesela hicret esnasında Hz. Ebu Bekr'le yanlarında götürdükleri beş bin dinarlık meblağ bile bu günün değerleriyle bir servettir. Ebu Bekr'in babası Ebu Kuhafe henüz Müslüman olmamıştı. Gözleri görmüyordu. Giden servetin endişesiyle neleri götürdüklerini öğrenmeye çalışmıştı. Onun olan bitenden haberi olması Mekkeli müşrikleri harekete geçirebilirdi. İçine taş doldurulmuş para keselerine dokununca rahatlamıştı. Bir üçüncü nokta olarak çok önemle üzerinde durulması gereken "Hilfu-l-Füdul" cemiyeti meselesi var. Bu cemiyeti doğru yorumlamak gerekir. Kelime anlamı olarak "Füdul" faziletli, erdemli, şerhinde tercüme edilmiş. Halbuki lügavi olarak bu kelime delikanlılar, güçlüler gibi bir manaya daha yakın. Malum; toplumda zulme uğrayan insanlara yardım etmek üzere kurulmuş bir cemiyet. Bir grup genç ve saygın insan bir araya geliyor, güç birliği yapıyor, mazlum ve mağdurların hakkını zalimden almak üzere ahidleşiyor,

yemin ediyor. Bir tarafta güçlülerin zayıfları ezmesi esasına dayalı bir devlet yapısı, toplum yapısı var. Ebu Cehil gibi Velid İbn-i Muğire gibi hem devletin siyasal gücünü elinde tutan hem ekonomik olarak, hem kaba kuvvet olarak güçlü ve bir anlamda hak ve hukuk tanımadan dilediğini yapanlar var.

Diğer tarafta böyle güzel bir gaye üzerinde birlik meydana getirmiş insanlar. Hilfu-l-Füdul'un uygulamalarından bir tanesi, bir genç kızım zorla alıkonulmasını engelliyor. Bir diğeri Ebu Cehil'in bir tüccarın üç deve yükü malına düşük ücretle el koymasına karşı çıkışı. Bu konuyla bizzat Allah Rasülü ilgileniyor. Ebu Cehil'in kapısına kadar gidip şiddetli bir ağız münakaşası yapıyor. Ve gasbedilen malı alıp mağdura geri veriyor. Ebu Cehil'in bitmez tükenmez düşmanlığının kin ve gayzının altında yatan neden bu da olabilir. Bu cemiyeti bu güne taşıyacak olursak nasıl tanımlayacağız ? Hangi konuma oturduğunu nasıl tespit edeceğiz?

Sivil toplum örgütlerinden bir tanesine benzetebilir miyiz?

Elbette sivil toplum örgütü. Ancak basına demeç vermekten başka işlevi olmayanlardan değil. Yaptırım gücü var. Edilen yemine sadık. İlkeli ve fonksiyonel.

Çek senet tahsilatı işi gibi denebilir mi?

Bu daha güzel. Tabi vurguya dikkat edersek, asıl önemli olanın bu kuruluşun büyük ölçüde ekonomik bir yapılanma içinde olduğu, ekonomik bir zorunluluktan çıkmış olduğu ve yine ekonomik bir temele oturduğudur.

Peki gerek başta Hz. Peygamber (SAV) ve ashabı olmak üzere bütün büyüklerin fakir olduklarına, dünya malı ile hiç bir alakalarının olmadığına dair bilgilene nereye dayanıyor ve ne derece doğru. Yani bir lokma bir hırka meselesinin ahlaki bir tavır olmaktan öteye bütün dünya görüşünü kapsayacak genişliğe ulaşmasının nedeni nedir? Bu konuda en çok dayanılan Hz. Eba Zer ile Hz. Muaviye arasında geçen münakaşaya bakalım. Eba Zer (RA)'m Muaviye'ye koyduğu itiraz iddia edildiği gibi "malın önemsizliği, İslam'da mal ile hiç bir alakanın kurulamayacağı" noktasında değildi. Malın sahipliği konusundaydı ihtilaf. Muaviye "Beyt'ü-l-Mal" ı "Mal'u-llah" şeklinde değiştirmişti. O "Hayır Mal'u-llah değil Malu'l Müslimin" diyordu.

Mal'u-llah diyerek insanların ellerinden malının alınmasına sonra o malın kutsallık izafe edilerek tecrit edilmesine, daha sonra da tasarruf hakkını elinde tuttuğu malın, istediği gibi harcanmasına karşı çıkıyordu.

Kuran-ı Kerim'de "dinar, dirhem, fülüs, nukut, para vb." kavramlar yok. Genellikle "Mal" kelimesi geçiyor. Ve malın bizzat kendisini levmeden, lanetleyen, haram kılan hiç bir ayet yok. Malın hangi yollardan elde edilirse meşru hangileriyle olursa gayr-i meşru olacağı beyan buyurulmuş. Harcamanın meşruiyeti üzerinde de durulmuş. Ama bir lokma bir hırka anlayışına haklılık verecek hüküm bulmakta zorlanıyoruz. Bütün olup bitenler bazı esasların kendine göre yorumlanmasından ibaret. Yani Allah Rasulü, fakir değil zengindi. Mal alım satımından, ticaretten kârdan anlamaz değildi. Çok iyi bildiği ve başardı olduğu bir konuydu.

Bütün bunların yanında "Malın elde tutulup tutulmaması" meselesini dışarıda tutuyorum. Kazandığı malı elinde tutar mıydı? Saklar mıydı 7 Biriktirir miydi? Elbette hayır. Dağıtırdı. Tasadduk ederdi. Zekat olarak verirdi. Elinde miras bırakacak bir malı asla tutmadı. Burası ayrı ve konumuzun dışında.

Geliyoruz bu güne. İslami finans kurumlarının kâr ortaklığı meselesine. Veya İslami sermayenin dağıttığı kâr hisselerinin oranlarına. Bu güne gelebilmemiz için zihnimizi yanlış anlayışlardan temizlememiz gerekir. Bir yanlışın üzerinde inşa edilmiş şeylerden doğrular bulmak mümkün değildir. Şimdi bir lokma bir hırka anlayışı mevcut malı elinde tutanların anlayışı değil. Elindeki malı tutamayanların tesellisi konumundadır. Nasıl? Tıpkı Muaviye'nin Malu'l-lah deyişindeki gibi. Yani normal seyri içinde cereyan edecek bir hadisede "kutsalı" kullanarak hile yapmaktır meselenin özü. Başına "İslami" izafeti yapılarak ticaret yapılmamalıdır. Ticaretin kendi kurallarını uygulamak zorundasın. Bu Allah'ın kurallarına boş ver demek değildir. İslamın emrettiği emir ve yasaklara uymak mecburiyetindeyiz. Bu senin kendi içinde cereyan edecek bir hadisedir. Ama ticaret, ama insanlara bir şeyler vermek ve onlardan bir şeyler almak söz konusu ise eğer, oraya ve - o araya- Allah, cihad, Allah rızası, fi sebilillah gibi kavramları karıştırmayacaksın. Eğer bunlar karışırsa, terzi terziliğini yapmaz, islam misyonerliğine soyunur, misyonerlikten elde ettiği hasılat ile de medya patronluğu taslamaya başlar. Tarikatlar şeyhler, müridler zikri bırakır, nefis terbiyesine boş verir de tava tencere pazarlamaya başlar. Sermayenin toplanmasında, üretime kanalize edilmesinde pazarın kendi kurallarına uyulma zorunluluğu vardır. Bütün bunları kapsamlı, doğru ve işe yarar halde yeniden düzenleyebilmek için doğru düşünmeyi öğrenmek zorundayız. İşin kolayına kaçarak, ekonomiyi uyduruk kavramlarla açıklamaya çalışmak meseleyi cihat köfte salonu derekesine düşürmek demek olacaktır.

- Hocam, zaten Müslümanlar yeteri kadar para ve mal hırsıyla dolu değil mi ? Allah'ın rızasından uzaklaşacak ve bizi bu derece zillete düşürecek etkenlerin başında para ve mal hırsı gelmiyor mu ? Sizin şimdi yapmaya çalıştığınız, ateşi ateşle temizlemeye çalışmak olmuyor mu?

Müslümanlar yeteri kadar parayı ve malı kazanmayı, ticareti, malı elinde tutmayı bilmiyor. Hatta aptalca kendini kullananlara “Allah, din, iman, şeriat, cihat” diyip de kendini sömürenlere yem oluyor. Sonra *Allah Rasulü, hiç bir mal ve ticaret işiyle uğraşmamıştı, dünyadan elini eteğini çekip bir kenarda oturmuştu* manasına gelecek iftiralar atıyor. Müslümanların kuruş kuruş toplanmış parasıyla çıkan gazeteler, yapılan binalar, alınan mefruşat, araçlar, okullar kapanın elinde kaldı.

Müslüman bir delikten iki defa sokulmaz kardeşim. Müslümanların oluşturdukları holdingler, önce emeğin hakkını ödemeli, sonra ortak ettiğini iddia ettiği insanlara hisselerini tanı ödemeli, doğru yatırımlara yönelip gerçek kazançlar elde etmeli, diğerleri ne yapıyorsa, hangi kurallara bağlı ise onlar da o kurallarla dövüşmeli. Sıcak para döviz akışını sağlayacağım diye boş yere kuş dili konuşmamalı. Müslüman da samimiyet yaftası adı altında aptal yerine koyulmaya razı olmamalı.

- *Ben o dediğiniz aptal Müslümanlardan biri olmaya razıyım Hocam !*

Ben değilim kardeşim. Bakın emtianın veya malın bir hakikî bir de itibari değeri vardır. İtibari değer diyince mevcut arz ve talep dengesi içindeki yerini anlamalıyız. Mesela el değiştiren dükkanlarda hava parası adıyla alınan para aslında o dükkanın yerinden kaynaklanan itibarı, yani müşteri kapasitesidir Veya transfer ücretini düşünelim, bu da aynı değeri gibi, hava parası gibi gerçek değil itibari bir değerdir. Bir transfer ücretindeki limit ne ile belirlenebilir.

Bu tamamen, transfer edilen kişinin kendine biçtiği değerdir. Buradan piyasanın kendi şartlarına intikal etmek gerekir. Reel olarak elde olmayan bir olgunun da piyasa içinde kendi değeri vardır. Güven mesela. Güven duyulur olmak bir itibari değerdir. Kasanın başına oturtulan insana ödenen ücret sadece onun emeğinin karşılığı değil, ayrıca ona duyulan güvenin bedelidir. İşte burada

kutsal kullanmak devreye giriyor. Kutsal kullanılarak güven sağlamaya çalışmak hile ve kandırmadır. Güvenin de piyasa şartları içinde kendi ortamı içinde gelişmesi ve oluşması gerekir. İtibarı, ticari sirkülasyonu, arz ve talep dengesini sun’i tedbirlerle değiştirmeye çalışmaktır yanlış olan. Nasıl sanayici adı verilen kesim bir takım imtiyazlarla büyütülmüş, kanunlarla korunarak semirtilmiş ise, ticarete kutsal kullanmaya çalışmak da aynen böyledir. Güveni, itibarı, ticaret hacmini sun’i düzenlemelerle paranın akışını değiştirmeye çalışmaktır. Sonuçta ortaya çıkan ters boyuttan bir başka sömürüdür. Ebrehe’nin yapmaya çalıştığı aynı şeydi. Burada ki Belsa Plazanın yapılış amacı ile aralarında pek bir fark yok. Elbette netice bu düzenlemeleri yapanların hesaplarına uygun tahakkuk etmiyor. İmtiyazlarla büyütülen, kanunlarla korunan, beslenen sermaye kendi babası olan devleti bırakın dış politikayı iç, politikayı belirleyecek derecede teslim aldı. Kendine tehdit gördüğü her şeyi yok etme çabası içinde. Ebrehe de amacına ulaşamamıştı. Belsa Plaza da her türlü ihtişamına rağmen Fethiye Caddesinin müşterisini kendisine çekemedi.

- *Ticarette uğraşıyor olmanın, diğerlerinden pek bir farkı yok galiba, bunlar sattıkları malın yanına eşantiyon olarak kutsal mı koyuyorlar ?*

Bak bu daha güzel uydu. Kutsal satılan malın veya alınan paranın ticaret işlemi içinde eşantiyon olarak vermenin diğerlerinden bir farkı yoktur. Özde piyasaya dışardan bir müdahaledir. Hem cebinden parası alınan, hem parasının gerçek değeriyle mal verilmeyen kesim olarak bizlerin bir de kavgada taraf olmak gibi çifte sömürüden kurtulmamız için, inandığımızı iddia ettiğimiz vahyi gerçek ve doğru olarak anlamaktan başka çaremiz yoktur.

- *Yâni şimdi o kadar birbirine karıştırdınız ki, “aralarında hiç bir fark yok” nasıl dersiniz? Mesela ben yatırım yapmayı düşünüyorum. Sizin söylediğiniz ölçüler*

içinde ortak olmak için hisse alacağım büyük kuruluşların ne iş yaptığına bakmayacak mıyım ? Önceliği getirisine, ne kadar kazanacağıma bakmaya mı vereceğim? Adam gayri meşru bir iş alanında faaliyet gösteriyorsa, mesela fuhuş endüstrisi ise iştegal alanı, çekinmeden gözümü kırpmadan yatırım yapabilir miyim? Bir Müslüman kuruluşun kâr oranı düşük bile olsa en azından böyle bir sakıncası olmayacak değil mi?

Öyle bir alana yatırım yapamayacağın, ortak olamayacağın çok açık bir hakikat. Ayrıca öyle bir alana yatırım yapamıyorsun diye Allah'ın sana lütfettiği malı bazı açığızözlere kaptırmak zorunda da değilsin.

- Hocam izin verirseniz konuyu biraz daha üst bir noktaya taşıyalım. Müslümanların yaklaşık üç yüz yıllık modernizme karşı yenilgisinin paniği içinde hem hatayı ve suçu birilerine yükleme saplantısı içindeyiz. Hem de Fazlurrahman gibi çareyi modernizme teslim olmakta, ona benzemekte bulma gayreti içinde olanlarımız var. Bu konuda Max Weber isimli bir sosyologun din ve ekonomi ile ilgili tespitlerin den yola çıkılarak bu günü açıklamaya çalışan bir makale okudum. Weber liberalizmin kurucularından önemli bir isim. Ekonomi ile dinsel hayat arasında bir paralellik kuruyor, bireyciliğin ve "ekonomik insan ile dinsel insan arasında önemli bir ayırım olmadığı" nı söylüyor ve özellikle Protestanların Kalvinist denilen grubunun bu konuda nasıl başlangıç noktası teşkil ettiğini anlatıyor. Tanrıya inanan insanın öncelikle diğer insanlara

itaat etmeye kendini zorunlu hissetmediğini sonra daha disiplinli ve nefse hakimiyet konusunda dindar olmayanlardan farklı bir konumda bulunacağını, hafta vaftiz olmanın piyasada güven kapılarını kendine açtığını söyleyen Weber'in bu görüşleri nakledilerek bu gün irticaî sermaye denilen kesimin tıpkı kalvinistlerin kapitalizme öncülük ettiği gibi ülke ekonomisinde önemli bir işlev üstlenebileceği vurgulanıyor.

Sizin bu sohbetinizde bize anlatmaya çalıştığımız şeyler bu konunun neresinde acaba ?

İslamı modernize etme gayreti ve görüşü içinde olanların görüşleri beni bağlamıyor. Tabi bu konuda ayrıca konuşmak gerekir. Arkadaşların modernizm veya Fazlurrahman hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını bilmiyorum. Vakit meselesi yüzünden bir başka sohbe inşaallah. O makaleyi okumak lazım. Bir bütünün parçası konumunda görülerek söylenen söz ile o parçayı diğer bütünden ayrı bir bütün olarak görerek söylenen söz haliyle aynı gibi görünse de farklı olmak zorundadır.

- Hocam bunlar kafa karıştırıcı şeyler, kafamızı karıştırıyorsunuz.

Kafanız karışsın diye uğraşıyorum. İnanırmek düşünmekten daha kolay geliyor. Halbuki düşünmeden inanmak kandırılmaya yakın olmak demektir.

26.Haziran.1998

CEZAEVİ NOTLARI

Murat Kurt

Cezaevinde Necip Fazıl üstadın Zindan şiiri ile Gençliğe Hitabesini dinlemek bir başka oluyor. İnsan, kendinin manevi olarak daha güçlendiğini hissediyor. Ben de, yaklaşık bir aylık cezaevi serüvenimde fırsat buldukça, Zindan şiirini ve Gençliğe Hitabe'yi dinledim. Maalesef, üzülerek müşahede ettim ki, cezaevinde bulunan gençlerle, Necip Fazıl üstadın hitap ettiği gençlik arasında hiçbir benzerlik yok. Orada bir çok insan, ana başlıklar arasında toplarsanız cinayet, gasp, adam yaralama, hırsızlık, yüz kızartıcı suçlar gibi 5-6 değişik konuda suçtan yattıyor.

Mustafa Tekoğlu abimizle birlikte birazda konjüktürel sebeplerden dolayı izinsiz dersane açmak iddiası ile suçlanıp girdiğimiz Gölcük Kapalı Cezaevi'nde, zaman içinde gardiyanların olsun, mahkum arkadaşların olsun bize karşı en ufak menfi tutumlarını görmedik, aksine saygı ve sevgi gördük. İnançlı insanın nasıl hareket etmesi gerekiyorsa öylece hareket etmeye çaba gösterdik. Her konuştuğumuz insana hayrı söylemeye çalıştık. Tabii bu hareketlerimiz bize karşı saygı ve sevginin artmasına sebep oldu. İçerideki arkadaşlarla hayır ve iyilik yönünden çok güzel diyaloglarımız oldu. Özellikle genç arkadaşlara nasihatler ettik ve imanın, inancın güzelliklerinden bahsettik.

Hepimizin şeytani ve nefsanî arzularımızın bulunduğunu, bunlara nasıl karşı koyacağımızı anlattık. Bir çok insanın bunalımlarına karşı sabrın ve tevekkülün güzelliğinden bahsettik.

Cezaevinin, bence en güzel ve en huzurlu yeri olan mescidinde cemaatle namazımızı eda ettik. Dışarıda iken şu veya bu sebepten dolayı terk ettiğimiz nafîle ibadetleri Cenab-ı Allah bize orada tamamlattı. Yine cezaevinde çalışma azmimizin, inancımızın arttığını ve manevi yönden güçlendiğimizi hissettik. Arkadaşlara böyle yerlerde Cenab-ı Allah'a yönelmesinin daha elzem olduğunu, mağdur ve mazlumların tevbesinin ve duasının daha çabuk kabul olunacağını aktarmaya çalıştık. Çekinerek girdiğimiz cezaevinden neredeyse üzülerek ayrıldık. Her tahliye olanın bir gün sonra unutulduğu o yerden, mahkum arkadaşların hüzünlü bir şekilde bizi alkışlayarak selametlediklerine şahit olduk.

Kuruluş amacı olarak, suç işleyen insanları ıslah ederek, tekrar topluma kazandırması düşünülen cezaevlerinin, bu görevlerini hakkıyla yerine getirip, getirmediğini iyice düşünmemiz gerekiyor.

Öyle insanlarla tanıştık ki, yirmi senedir belli aralıklarla gelip-gidenler kışın

cezaevini otel olarak kullanıp, yazın yine aynı suçları işleyenler. Gerçi her yattığımız gün için 300000 TL. ödemek zorundasınız. Eğer paranız yoksa muhtardan fakir ilmühaberi almanız yeterli. Bazı insanların ırsi gibi babaları da cezaevinde yatmış. Hatta daha ilginç, bir mahkum arkadaşım. babasının, abisinin müdürü olduğu cezaevinde yatması. Adeta ailede bir cezaevi kültürü oluşmuş. Ayrıca sürekli mahkemelere çıktıkları ve cezaevinde yattıkları için mahkumların bir çoğu yarı hukukçu gibi olmuşlar. Şu suçu işlersen şöyle olur, bu suçu işlersen böyle olur gibi, bayağı hukuki malumatları var.

İlk başta mahkum olmuş insanlar; çoğu kader veya arkadaş kurbanı olduklarını söylerler, kimse ben suçluyum demiyor. Biraz samimiyetiniz artıp, sohbeti koyulaştırdığınızda, hiç kimsenin boşuna oraya gelmediğinizi anlıyorsunuz. Herkes az veya çok, suç işlemiş veya işlenmesine yardımcı olmuş.

Daha önce cezaevine birçok kez girip çıkmış insanlar, buranın suyunu içenin daha sonra yine geleceği tezini savunuyorlar. Orada yatan insanlara baktığımızda pek de haksız olmadıklarını görüyorsunuz.

Malta denilen yerde volta atmasını pek sevemedim. Ama volta atmazsanız, zamanla hamlaşıp, şiştiğinizi fark ediyorsunuz. Stres atmak içinde iyi bir yöntem.

Sonuç olarak, yaşadığımız olaylarda şunu müşahade ettik ki;

1- Yaptığınız işin kanunlarını iyi bilmiyorsanız, daha doğrusu kanun karşısında hak ve sorumluluklarınızı tam bilmiyorsanız hukukun işlemediğinden şikayet etmeye hakkınız yok.

2- İnsanları manevi yönden eğiterek, güçlendirmezseniz, ne kadar ceza verirsiniz verin tam sonuç alınamıyor. Ramazan ayının manevi ikliminden dolayı, suç işleme oranlarındaki düşüşü hatırlayın.

TAYERAN

Dışarıda çılgınca eyerli kuş ordusu
İçten içe ruhum kanatlanmaya hazır
En ön safta ölümsüzlük sırrına nâzır
Aşılınsak çalsa da İsrafil hücum borusu

Ey benim düşlerimin tebşir çiçeği
Gel gir en reel düşünceme sok bıçağı
Beni heyecanlandıracak uğultu bu değildir emin ol
Fakat bir körpe fideye bir erkek zemin ol

Sabrıma selâm borçlusun ey güneşin kızı
Kalbimin kıvrımları yeşil artık gözlerim kırmızı
Ve ebem kuşağını beline saracaksan sıkı sar
Çünkü bu milletin hüznünü bile harcadılar

Ömrü yelkovanlarla imtihana tabi tutma
Beni ölümün ten tırmalamalarıyla hırslandır
Bir arslandan daha beteri yaralı bir arslandır
Unutma !

Süleyman Pekin

PARİS'E MESAJ

M. Ali Kehaya

Yapmacık ışıkların sahte hayata akislerini seyrediyorum bir Paris akşamında. Gökdelenler, hızlı trenler, dev alışveriş merkezleri o kadar muazzam o kadar haşmetli ki hepsi adeta bir ziya kaynağı. Ama gözümde her şey o kadar değersiz o kadar sefil ki vampirler şatosunu andırmakta bana. Hele Eyfel vampirizmin ihtişamının muhteşem örneği. Her santim demirinde, her damla harcında Cezayirli ananın gözyaşı, şehidimin kanını görüyorum. Hele bu zelil demir yığınım yapan ellerin namus örtüme uzandığını hatırladıkça içimdeki Sütçü İmam'ın haykırışıyla meydan okuyorum tüm zalim küffâra.

Hey siz yürüyen leşler ! Kanımı içip semiren vampirler Ne çabuk unuttunuz dünü. Yamyam dansınızı izinsiz yapamadığınızı, yıkanmayı benden öğrendiğinizi, sayemde denizlerde dev ejderlerden (!) emin seyahat ettiğinizi, her şeyinizi bana borçlu olduğunuzu. Fakat kadir bilmek kim siz kim?

- Zayıf kaldığımı gördüğünüz an çullandınız başıma. Canlı canlı kemirdiniz, kemirmek yetmedi yutmak istediniz. Boğazıma soktunuz pis elinizi. Fakat Hind'in söktüğü yürek ölmedi. Geçti nesilden nesle büyüyerek. Ve Bedrin Aslanı, Kutlu Şehidi orada, Çanakkale sırtlarındaydı sizi "yenik ekin yaprağına" çevirdi.

Devran sizindir sürün sefanızı. Avunun. Kendi yaptığınız ışıklarla örtmeye çalışın karanlıklarınızı ve emin emebildiğiniz kadar kanımı. Benim kanımın kaynağı Kevser Irmağı. Bitmez tükenmez, siz emdikçe tazelenir.

Devran döner bir gün, işte "o gün" tertemiz kanımla LA deyip şaha kalkacağım. Sahra olup sizi yakacak, Fırat olup boğacak, Ağrı olup ezeceğim. Viyana'da sabahlayacak, öğleyi Mescid-i Aksa' da, ikindiye Kurtuba'da kılacak, atımı Orhan'da sulayıp günbatımını Moro'da seyredeceğim.

"Sen kimsin?" diye sormayın. Ben eli sapanlı Filistinli çocuk, yavrusunu satışa çıkararak anayım. Kaniye'deki Türk, Kafkas'taki kartal, Plevne'deki Osman Paşa'yım.

Geleceğim gün yakındır. Allah nurunu tamamlayacak, Âlem özlediği Nizam'a kavuşacaktır. Ve o gün tüm PUT'lar teker teker kırılıp üstünüze yıkılacak, Hak gelip Batıl zail olacaktır.

PARİS GECELERİ

Şaban Gül

Müsiad'ın düzenlediği Paris gezisine katılıp katılmama konusunda çok tereddüt ettim. Paris denince çağrışımın hiç de hoş olmadığı bilincinde idim. Mesela Paris geceleri deyiminin bizim zihnimize meydana getirdiği imajın, aydınlanma, Fransız İhtilali, Hürriyet, Jan Jack Russo, Voltaire gibi felsefi ve sosyolojik bağlantısı yok. Zevk ve eğlence vurgusu daha fazla.

Kahire, İstanbul ve Paris arasında metropol olmanın dışında benim tarafımdan gezilme gibi bir başka bağlantı daha var. Paris gerçekten romanlarda okuyup zihnimde canlandığı şekliyle idi. Büyük, tarihsel dokusu yerinde, düzenli ve güzel.

250 - 300 yıl önce bu günler düşünülerek kurulmuş bu şehir. Bu kadar geniş bir alana yayılmış olmasına ve bu kadar kalabalık insanı barındırmasına rağmen caddelerinin temizliği, düzeni, trafik ve kalabalık karmaşasının olmamasını buna bağlamak lazım. Toplu taşıma aracı metro. Şehir kadar bir başka şehir de toprağın altında var. Neden bu kadar sakin, bu insanlar nerede diye soruyorsunuz önceleri. Caddelerde özel araçlardan başka araç nerdeyse yok gibi. Asıl hareket yeraltında. Müthiş bir metro ağı binlerce kilometrekarelik alana yayılmış durumda. Metroya indiğiniz zaman ihtiyaç duyacağınız her şeyi orada bulmanız mümkün.

Kahire'nin insan kalabalığını, bizim İstanbul'un trafik hercümercini hatırladığınız zaman önce Paris o kadar da büyük değil galiba demek geçiyor içinizden.

Asil ilginç olanı bu düzenlemeye yüz elli yıl önce den başlamış olmaları. Onların tarihî serüven içinde bir yerlere baktıkları, bir yerlerden kopya çektikleri belli. O belli de beni asıl düşündüren biz bunlardan kopya çeksek bile bu hale gelebilmemiz imkansız gibi görünüyor olması.

Herhangi bir şehrimizi Paris kadar düzenli bir şehir yapabilmek için yıkıp yeniden yapmaktan başka çare yok. Bunun imkanı var mı?

TÂTİL Mİ ÂTİL Mİ ?

Kemal Kaşıkçı

Tarih boyunca insanlar çalıştıkları, vakitlerini iyi değerlendirdikleri, geceyi örtü. uykuyu istirahat, gündüzü de dağılıp çalışma zamanı (1) yaptıkları müddetçe yükselmişler, medeniyetlerini ayakta tutabilmişler, buna karşılık zevk ve eğlenceye daldıkları, tavus kuşlarının tüyleri yoluyla yediklerini sindirdikleri, lale bahçelerinde kendilerinden geçtikleri zamanlarda ise çok geçmeden zillet çukurlarına düşmüşlerdir. Ad, Semud ve Lut kavmine de azap geceleyn yahut gündüz istirahat ederlerken (2) gelmişti. Günümüzde pek çok şey gibi tatil kavramı da değişti. İnsanların bir kısmı dinlenmek, istirahat etmek için gözden uzak, kuş uçmayan kervan geçmeyen yerleri tercih ediyor Zira ona göre tatil demek tek başına gezmek, dolaşmak, keyfetmek, serbestçe hiçbir engelleme ve sınırlama olmaksızın dilediğini yapabilmek. Bir kısmı da kalabalığı tercih ediyor. Hiç tanımadığı kalabalıklar arasında farklı bir kimlik ve kişiliğe bürünerek kendini kasırganın dehşetli rüzgarına kaptırmak, anlık zevkleri sonuçlarını hesap etmeksizin tatmin etmek, gününü gün etmek...

Oysa tatil, bir ferahlık aramadır. “tebdil- i mekanda ferahlık vardır”. ‘Seyahat eden sıhhat bulur.’ Tatil kendine gelme, kendini bulma, yeni gayretler için enerji toplama fırsattır . Tatil bir şarj olmadır - Deşarj değil. Uyku bizim için bir dinlenmedir (3). Rabbimiz bir işi bitirince başka bir şeye yönelmeyi bizlere tavsiye etmektedir (4). Yaptığımız işlere ve ulaştığımız sonuçlar için bu kadarı yeterli deme lüksüne sahip değiliz. Ülke gündemini çok uzun bir süredir meşgul eden fakat son zamanlarda ağırlığını daha çok hissettirmeye çalışan ve kendi düdüğünü öttürmek isteyen malum çevreler kendi gayelerine ulaşmak için her yolu kullanmakta, adım adım bir yerlere

varmaya çalışmaktadır. Sonuçları açısından sadece kendileri ile sınırlı olmayıp tüm ülkeyi büyük bir felakete sürükleyecek bu girişimler iyi değerlendirilmeli ve ülke zararına yönelik bu çalışmalar sağduyulu bir gayretle ele alınmalıdır.

Bu yüzden tatil anlayışımızı gözden geçirmeli, ülke olarak sancısını hissettiğimiz -hissetmemiz gereken meseleler için tatilde de bir şeyler yapmalıyız. Allah yapmakta olduğumuz (güzel) işler sebebiyle bizim dostumuzdur (5). Allah yeryüzünde gezip dolaşmayı bir tavsiyesi ile beraber zikrediyor:

“Görün onların sonu ne oldu” (6). Sonumuzun ne olacağı hakkında endişe duymak ve kurtuluş yollarını aramak daha hayırlı bir sonuca ulaşmak için gerekli değil mi? Bir bela olmayacağını zannedip kör ve sağır olmamız (7) zaten bizi bu zor neticelere getirmede mi? Bahçenin sahibi olduklarımız zanneden, onu devşireceklerinden emin olan bahçe sahipleri Allah tarafından bir belaya çarptırılmadılar mı ? (8) Her canlı, ölümü tadacak. Bir deneme olarak hayırla da, şerle de imtihan edileceğiz ve Allah’a döndürüleceğiz (9). Hayırla yapılan imtihanı kazanamadık, kazandığımız iddia edilemez. Şimdi şerle imtihan ediliyoruz.

Allah’a dönerken yanımızda ne götürebileceğiz? Bu sebeple tatil boyunca gittiğimiz bölgelerde ülkenin çeşidi yerlerinden gelen insanlarla görüşmeli, gündemdeki meseleler hakkında fikir alışverişinde bulunmalı, çözüm yolları aramalıyız. Kendi bölgesinde sözü dinlenen, sevilip sayılan insanları ziyaret etmeli onlarla meselelerimizi görüşmeli, kaygılarımızı dile getirmeliyiz. Küçük ama etkili organizasyonlar sayesinde bölgenin eşrafı ile birlikte siyasi çevreleri ziyaret

etmeli, onlara hislerimizi ve beklentilerimizi anlatmalıyız. Ülkenin ortak gündemini yakalamak ve ortak çözüm yolları bulmak için çalışmalıyız.

Ey Rabbimiz! Bizi, gerek bize gerekse ana babamıza verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya muvaffak kıl. Rahmetinle, bizi iyi kulların arasına kat.

- 1.Furkan 47
- 2.Araf 4
- 3.Nebe 9
- 4.İnşirah. 7-8
- 5.En'am 127
- 6-Ali İmran 137, Nah! 36
- 7-Maide 71
- 8-Kalem 17-18
- 9-Enbiya 35

DUYGU ve ANLAM ARASINDA ŞİİR

Erdoğan Muratoğlu

Şiirin bir gönül işidir. Gönül dünyasını zenginleştirmeyenler onun derinliği kavrayamazlar ve şiirde anlam peşinde koşarlar. Şiir bir düzyazı değildir ki, anlam deposu olsun. O, size birkaç mısra ile seslenerek gönül derinliğinizde yatan inceliği çıkarır. İncelik, denizin dibindeki inci gibidir. Onu çıkarıp gün ışığına kavuşturmak, en az denizin dibindeki inciye elde etmek kadar güçtür. Gönülün dünyevi olandan uzaklaşarak, derin bir yolculuğa çıkmasıyla elde edilir şiir.

Şiir ve anlam...Çağlar boyu insanları düşündüren ve birçok filozof ile şairin üzerinde düşünce geliştirdiği bir alan. Tüm bunlara rağmen, bu konuya ilişkin tartışmalar günümüzde de sürüp gidiyor: Şiir bir anlam deposu mudur, yoksa bir duygu hazinesi midir?

Şiirde kullanılan kelimelerin sözlük anlamının ötesinde anlamlar taşıdığım bilmek istemeyenler, şiiri kendi ideolojilerinin at koştuğu bir alan olarak görme talihsizliğine düşerler. Bunun sonucunda düzyazıda olması gereken anlam açıklığı, şiirde de aramaya kalkarlar. Böylece şiire müdahale ederek, kendilerince anlamı bilinmeyen kelimelerin yerine yeni kelimeler yerleştirirler ve yapılan işin genç kuşaklara ulaşmak adına gerekliliğini ispat etme çabasına düşerler. Bu da onları bir yanlıştan, bir başkasına sürükler.

M. Akif Ersoy'un abide eseri Safahat ne yazık ki, böyle bir talihsizliğe uğramış olan bir eserdir. Bir gazete birkaç yıl önce kendilerince SAFAHAT'ın formel yapısını koruyarak, ondaki bazı kelimeleri değiştirerek yayınlama yoluna girmiştir ki; bu durum merhum Âkif'e saygı-sevgi adına yapılan en büyük "saygı-sevgi"sizliktir.

Bir şiiri düzyazıya çevirmek başkadır, bir şiirdeki bazı kelimelerin yerine yeni kelimeler koyarak yayınlamak başkadır. Birincisini anlamak mümkünken, bir şiire müdahaleyi içeren ikincisini anlamak asla mümkün değildir. Şiir düzyazıya çevrildiği anda, şiir olmaktan çıkmıştır. Herkes o metnin şiir olmadığı bilincindedir. Diğerinde ise formel olarak şiirin kalıbı korunmuş ve bazı kelimelerin yerini tutması için yeni kelimeler konulmuştur. İşte bu davranış edebi esere müdahale anlamı taşır. Bu müdahale asla kabul edilemeyecek bir müdahaledir.

İki değişik beyit ile bu hususu örneklendirelim;

Ey pay-bend-i dam-geh-i kayd-ı nam u neng

Ta key heva-yı meşgale-i dehr-i bi-direng (1)

BAKİ

Virüb sitem-i aşkun eline yakam ey dost

Kim dirdi ki ben kendüzüm oda yakam ey dost (2)

AHMED PAŞA

Birinci beyitteki Arapça-Farsça kelimelerin yerine, hangi Türkçe kelimeyi koyarsanız koyun, orijinal beyitteki ses zenginliğini ve duygu yoğunluğunu elde etmek mümkün olmayacaktır. Bu beyitte kelimelerin yan yana gelişi ve çıkardıkları sesler; size şiirin bir ağıt havası oluşturmak amacıyla yazıldığını anımsatmaz mı?

İkinci beyitte ise Ahmet Paşa, beytindeki ses zenginliğini ve duygu yoğunluğunu Türkçe kelimelerle elde etmiştir. Şairin bu tercihinin müdahale ederek, onların yerine Arapça-Farsça kelimeler yerleştirirsek acaba isabet etmiş olur muyuz? Asla isabet etmediğimizin belirtisini o beyti, okur okumaz anlarız.

Kültür değerlerimizi anlamak, kavramak ve duymak için neden hep ucuz yollar kaçıyoruz. Genç kuşaklara kültür yoğunluğumuzu tattırma zevkini yaşamaktansa, kültürel hazırcılığa kapılarak, bize (insana) ait olanı basite indirgiyoruz. Bize düşen kültürel kodlarımızı oluşturan edebi metinlerdeki sanat zevkini, olabildiğince onlara duyumsatma çabası göstermektir. Yoksa hazırcılığa alıştırmak değildir. Tevekkeli, atalarımız “HAZIRA DAĞLAR DAYANMAZ” diye boşuna dememişler.

1. “Ey şan ve şöhret tuzağına ayağı bağlı olan kişi, bu kararsız dünyanın işleriyle uğraşma hevesi daha ne zamana kadar sürecek?”
2. “Ey dost aşkın siteminin eline yakamı vereceğimi ve kendimi ateşte yakacağımı kim derdi? (Hiç kimse böyle bir şey olacağına inanmazdı)”

BEN MUROV DAĞI

(Azerbeycanlı Şair Dostlara)

*Ben Murov Dağı
ben Karadağ'da dimdik ve ulu.
yazlarda çiçekçeyim
kışlarda karca
öfkem kasırgaya denk
bakışlarım kartalca.*

*Ben Murov Dağı
gözlerim hece hece
derelerimde Türkçe
çevremde mühür mühür şehirlerim var
Laçın. Şuşa, Hocalı, Kelbecer. Toğuz
bin yılın birikimi
bin yıldır Oğuz.*

*Şimdi ben
sütünü emzirmeyen ana
dervişi kalmayan ermiş
şikeste kadar yanık olunca Şusa
laçınlar uçmayan Laçın
boyun bükermiş*

*Ben Murov dağı
yüreğim doluncası şehit kanları
şimdi bağrımdan geçer
yurdunu yitiren sonuncu kervan
daha dün tutsak oldu şirin dilli Kelbecer*

*Gözünde kalmış civanların muradı
toprağında ölemedi boynu bükükler
bala "laylay" ister
ana ne ister ?
devrana isyan "bu nece devran ?"
kaçkının dilinde hep o bayatı*

*" kulağadır
çıkan söz kulağadır
devran bele mi döner
Ağa kul. kul ağadır."*

Cazim Gürbüz

“Ç.İ.T.” ve FATİH SULTAN MEHMET

Av. Hüseyin Öğütçen

Başlığı görünce herhalde biraz şaşırдыңız ve merak ettiniz. Özellikle ÇİT’ i merak ettiğimizi sanıyorum. Çünkü Fatih Sultan Mehmet’i biliyoruz veya bildiğimizi sanıyoruz. İsterseniz size ÇİT’i tanıtayım. ÇİT, çöp - izmarit ve tükürük demek oluyor. Eğer duymadıysanız size duyurayım. İzmit’de bir gönüllü ekip oluşarak “çöp - izmarit - tükürük proje ekibi” adıyla faaliyete geçti. Bu ekip, yerlere çöp, izmarit ve tükürük atmamayı taahhüt edenlere birer katılım belgesi imzalattıyor. Bu haberi 6 Temmuz 1998 tarihli bir yerel gazetede okuduğum zaman, zaman tüneline düşüncelerim Fatih Sultan Mehmet’e kadar akıp gitti. O büyük padişahın bir vakfiyesi aklıma geldi. İsterseniz o vakfiye’ye şöyle bir göz atalım:

“Ben ki, İstanbul Fatih-i Abd-i Aciz Fatih Sultan Mehmet Bizatihi alun terimle kazanmış olduğum akçelerimle satın aldığım İstanbul’un Taşlık mevkiinde kâin ve malum-ül hudut olan beş dükkanımı, aşağıdaki şartlar muvacehesinde vakf-ı sahih eyledim. Şöyle ki: Bu gayr-i menkulatımdan elde olunacak nemalarla, İstanbul’un her sokağında ikişer kişi tayin eyledim. Bunlar ki, ellerindeki bir kap içerisinde kireç tozu ve kömür külü olduğu halde, günün belirli saatlerinde bu sokakları gezeler, bu sokaklara tükürükleri üzerine bu tozu dökeler ki, yevmiye 20’ şer akçe alsunlar. Ayrıca (10) cerrah, (10) tabib ve (3) de yara sancı tayin ve nasp eyledim. Bunlar ki, ayın belli günlerinde İstanbul’a çıkalar, bilâ-istisna her kapuyu vuralar ve o evde hasta olup olmadığını soralar. Var ise ve şifası orada mümkün ise, şifayap

olalar. Değil ise, kendilerinden hiçbir karşılık beklemezsiniz, Darül-aceze’ye kaldırarak orada salah bulduralar. Maazallah her hangi bir gıda maddesi buhranı da vaki olabilir. Böyle bir hal karşısında bırakmış olduğum 100 silah, ehl-i erbaba verile, bunlar ki, hayvanatı vahşiyelerin yumurtada veya yavruda olmadığı sıralarda balkanlara çıkıp avlanalar ki, zinhar hastalarımızı gidasız bırakmayalar. Ayrıca külliyyemde bina ve inşa eylediğim imarethanede şehit ve şühedanın harimleri ve Medine-i İstanbul fukarası yemek yiyeler. Ancak yemek yemeye veya almaya bizatihi kendüleri gelmeyüp yemekleri güneşin loş bir karanlığında ve kimse görmeden kapalı kaplar içerisinde evlerine götürüle.”

Bu vakfiyede, çevre temizliği ve sağlıkla ilgili hijyenik tıbbi tedbirleri, aile hekimliğini, tabiat varlıklarını ve ekolojik dengeyi korumadaki titizliği, sosyal yardımlaşma anlayışını açıkça görüyoruz. Ecdadımız bize yüzyıllar öncesinden ışık tutuyor. Ama ne yazık ki, biz hala işin başındayız. Sorarsanız Fatih Sultan Mehmet’i bilmeyenimiz yok (!) İzmit’teki bu kampanyaya can-ı gönülden katılıyorum. Ama tarihine ve milli değerlerine dönüp bir bakıvermeyen insanlarımızın az olmadığını düşünmekten de derin rahatsızlık duyuyorum.

Geçmişimizle bağlarımızın kopması, bize çok şeylere mal oldu. Ne yazık ki bir çoğumuz, bunun farkında değiliz veya görmezden geliyoruz. Bu kompleksten sıyrılmamız gerekiyor. Bakın, bugün takdir ettiğimiz Avrupa şehirlerinin temizliğini ballandıra ballandıra anlatırken, farkında

olmadan bir çoklarımızda bu aşağılık kompleksinin izlerini görmemiz mümkün. Neden? Çünkü bildiğimizi sandığımız tarihimizi ve milli değerlerimizi gerçekte bilmiyoruz da ondan. Bilmediğimiz için mukayese etme imkanımız da olmuyor. Size bir iki misal vereyim:

Fatih Sultan Mehmet in yaşadığı 15. yüzyıldan daha beriye doğru gelelim isterseniz. 17. yüzyılda Paris'in temizlik şartlarının nasıl olduğunu, sırf Batı kaynaklarına dayanarak anlatan **“İslam Kültürü'nün Garbı Medenileştirmesi”** (Av. Ahmet Gürkan) adlı kitaba bir bakıverelim. Orada göreceğiz ki, 17. yüzyılda Paris'in Versay, Louvre gibi kral saraylarında bile tuvalet düzeni yoktu. Paris'in sokaklarında bir oturaktan dökülen kazuratın baştan aşağı geçmesi ihtimaline binaen evlerin kıyılarından yürümek bile

tehlike arz ediyordu. Birçok insanımız “Bulgaristan'da bile aile hekimliği var, bizde yok” derken, Fatih'in bu vakfiyesinden habersiz. Batılıların sömürgeci yapısı, yüzyıllardır dünyadaki tabiat varlıklarının ve hayvan nesillerinin birçoğunun kökünü kurutmaya yetti, zevk için, para için, kürk için... Şimdi hep beraber feryadı basıyoruz; “Aman hayvan nesillerini koruyalım, ekolojik dengeyi bozmayalım” diye. Ama öbür yandan referansımız yine batı.

Yoksa diyorum, tarihimize, milli değerlerimizle ilgilenirsek, onlardan ders ve ibret alırsak “gerici” “mürteci” sayılacağımızdan da mı endişe ediyoruz.

Vah benim kompleksli kafam vah. Vah ki, ne vah...

HİKAYE

Ahmet Kerem Aksu

İKİNDİ

Gözlerin limon sıkımından arta kalan /
Ellerin uzanamamış cam güzeli sabahlarına /
Yaşamak olmuş çaresizlik.

Biraz daha yaklaştı çocuk. Hafifçe sallandı kırmızı başlığı. Ürktü, birkaç adım uçup tekrar kondu güvercin. Yine elini salladı çocuk, küçük adımlarıyla izledi. İkinci ezanını dinleyen yaşlı kadının göbeklerindeki titremesi güvercinin, aşklar gibiydi, uçarı. Yeni açmış bir çiçeği sulamak gibi bir zorunlulukla seyrediyordu güvercini. Ardında kavun sansı dumanlar bırakarak giden sessiz uçak, caminin üstünden geçmekteydi.

Yaleli yâr mor güller

Geçti yarım o günler o günler

“Vaktiyle” diye sürdürdü anlatımını yaşlı kadın. Bu arada, aslında her zaman, gözleri güvercin kovalayan - oynuyor mu desek- yeni yetme torunundaydı. “Vaktiyle, bizim, köyde ekip biçtiğimiz yıllarda... Bir inek satın aldıydı Koca Baba’n. Duraksadı, ve sonra ‘Koca Baba’n” diye hafifçe tekrarladı. Çocuğun annesi bir anlam veremedi buna. Gene gelin olduğu çağlan mı hatırladı ne, diye düşündü anne; birkaç saniye yankılandı kaldı mor dağların heybetli duruşlarına bakarak, içten ve acıyla çağırdığı türküler..

Aman nârim nârim

Okur benim yârim

Gözlerinden düşen, fakat annenin görmediği, iki damla yaş sildi çemberinin ucuyla yaşlı kadın. “Gidip getirdiler ineği Şakir’le.” Kim bilir o dosyalar arasında ne

yapıyordu sevgili Şakir’im diye düşünmüyordu anne çünkü. Çay içer misiniz Şakir Bey’li, lütfen telefona bakar mısınız, - on dokuzunda sekreterin ağzını yayarak söylediği- eyin Beyler görüşmek istiyorlar efendimli, satış sözleşmesi parafesi lütfenli yapmacık sözler çalınıyordu kulağına çünkü. “İnek de inekdi hani, yelini -insanların bir büyüklüğü anlatırken yaptığı gibi yaparak ellerini- şu kadardı. Bakakalmış ardından köylüler.” Siyah güvercin sürüsüne heralde bilmeyerek karışmış boz güvercini kovalamaya başlamıştı çocuk. Anne, bazen çocuğuna, bazen yaşlı kadına bazen de uzaklara bakıyor dalıp dalıp gidiyordu. “Yürütüp getirdiler ineği. Ne de sevinmişti Şakir !,, Anne Şakir’in o zamanki sevincini görmek isterdi doğrusu. Zaten o sıralar bir köy düğününde görmemiş miydi onu, tutulup sevmemiş miydi ?

“Keten yular ipinden tutup bağladı onu, avludaki gökçe öküzün yerine. Aldık kufayı - yaşlı kadın, bunca yıllık şehirli geçmişine rağmen kovaya hala kufa diyordu- elimize. Lakin sağatmıyor hayvan bir türlü. Ne yaptık ne ettiysek a’a!... Gözünü kaşadık, kaşımı kaşadık, okuduk üfledik, yok, yok, olmadı. Git de sor bakalım dedi Koca Baba’n Şakir’e, git de sor bakalım nasıl sütünü veriyormuş bu hayvan?” Annenin yüreği hopladı boz güvercini kovalarken düşen çocuğun kalktığını görünce, belli etmedi. Toprak da yok oynayacak! Besbelli ki yaşlı kadın çocuğu görmemişti, sürdürüyordu anlatımını. Sessiz uçağın dumanlarından oluşan kuşak dağılmış, belli belirsiz farkedilir duruma gelmişti. “Şakir bir koşuda gitti geldi karşı köye. Gelir gelmez de türkü söylüyorlarmış dede dedi, türkü söylüyorlarmış. Meğer Koca Baba’nın

ineği satın aldığı hanede bir taze gelin varmış, türkü söylemiş sağarken.” Anne de türküler söylemişti o onsekizliğin doru çağlarındayken...

Yarım İstanbul’u mesken mi tuttun
aman

Gördün güzelleri beni unuttun

Düşündü neden türküler söylediğini ve özlediğini...

Bir anlık sessizlik, yani yoğunlaştırılmış bir sessizlik. -Aslında her dem kımıldanır evren. Kalplerimiz her yerde, meşcit kılınmış gibi yeryüzünün, seslidir. - “Kocası Harbe gitmiş, Cihan Harbi’ne.(Kim bilir, belki gitmiş de gelmeyivermiştir. Yemen harbine bizim köyden yirmi altı kişinin gittiğini, dört kişinin sağ geldiklerini anlatırdı Dedem.) Gelincik işte böyle akşamdan sabaha, sabahtan akşama içini döker olmuş ineğe. Gel zaman git zaman türkü dinleyerek sağanmaya alışmış hayvancık!”

Güvercinleri kovalamaktan yorulmuş,
çağla yeşili kazağı ve siyah kadife

pantolonu kirlenmiş çocuk gelip oturdu annesinin yanına. “Başladık türkü çağırmaya, bizim inek şırp şırp süt vermeye başlamaz mı!... Koca Baba’n, gün görmüş başını kaşıyıp düşündü de, verelim gene bunu fukaraya, istemeyelim karşılığını, sağsın gelincik dedi. Orak biçimde gördüydüm de ‘Allah razı olsun dedi bana. Sevincinden ağlamıştı o zaman da, beni de ağlatmıştı.

Sevap yapmasını ne de iyi bilirdi rahmetli...” Çemberiyle üst üste gözlerini sildi, ağlıyordu. Akşamın tedirginliğini kuşanmış güvercinler hızlı hızlı kanat çırparak uçuyorlardı. Anne ve çocuk, ayaklarının altında yeni döşenmiş parke taşlarına bakarak susuyorlardı. “Anne, gidelim artık, n’olur.” Dedi çocuk. Onayladılar: “Gidelim...”

Yarı gölgeli sokak aralarından yürüdüler. Çocuk, döndü, son defa baktı güvercinlere. Fevziye’nin bahçesinde koyu bir hüznün kaldı.

KAÇINCI BAHAR

*Bilmem kaçınıcı bahar bu yaşadığım
Ağaçları yaprakşız, dağlarında bir hüüzün, denizleri suskun
Her yer cansız, sapsarı duygularını anlamsız gibi
Bilmem kaçınıcı bahar bu yaşadığım
Yapayalnız kimsesiz saatimin tik, tak'larıyla sessiz sakın
Düşüncelerimle kalemimle başbaşa acılı acısız*

*Bilmem kaçınıcı bahar bu yaşadığım
Sensiz başımda. bir ağrı yüreğimde bir sancı
Keder mi beni üzen sevinç mi bilemediğim*

*Bilmem kaçınıcı bahar bu yaşadığım
Sanki hiç bitmeyecekmiş gibi sonsuz
Gözüm saatte, aklım takvimde geçen günler*

*Bilmem kaçınıcı bahar bu yaşadığım
Elimde bir albüm saçına akşar karışmış siyah beyaz
Sayamadığım yıllar gelip geçiyor gözlerimin ününden
Uzanmak istiyorum sırtüstü bedenim cansız gözlerim kapalı*

Beka Nur

ÇİNGENE

Coşkun Yüksel

On yaşlarında küçük bir çocuktum . Kış boyunca dağların, kuzuların özellikle kara trenin hayaliyle bugünü beklemiştim. 1963 yılının haziran ayıydı. Henüz kara tren türkülerde kalmamıştı. Bir önceki yaz tatili gibi bu yaz da Harput'a gidecektik.

Evde hazırlıklar günlerce sürdü. Antalya'dan uzun burunlu kocaman bir otobüse bindik. Eşyalarımız taşımakla bitecek gibi değildi. Hepimizin elinde kendine göre bir kaç parça eşya vardı. Babam, kendine ait eşyaları koyduğu büyük, kapaklı, kulplu, çevresi desenli bezden kılıfla örtülü sepetini taşıyordu. Sepetin içi o kadar doluydu ki kulpu esniyor, kopacak gibi oluyordu. Babam durdu, cebinden çıkardığı kalınca bir sicimi, keskin çakısının yardımıyla sepetin altından geçirdi, bir kaç defa doladı, kulpu sağlamaştırdı. O sepet büyük ihtimalle yol boyunca hep benim ayaklarımın altında duracaktı.

Burdur'a geldik. Burdur benim için istasyonun olduğu yerdi. Burdur denince zihnimde ev, cadde, sokak, ağaç gibi hiç bir varlık yok. Sadece siyah, pırıl pırıl, tepesinden dumanlar çıkaran, büyük, çok büyük lokomotifin görüntüsüdür aklımda kalan. Sonra doluştığımız kompartıman.

Babamla annem karşılıklı pencere kenarına oturdular. Küçük kardeşimle ben onların yanına. İki ağabeyim de karşılıklı koridor camının kenarındaydı. Tahta bavullar, sepetler, filelerden meydana gelen yüklerimiz, raflara yerleştirildi. Elindeki demir bilet delecek camları tıklatarak gezen şapkaklı kondüktör, biletlerimize baktıktan sonra iyice yerleştik. Üç gün dört gece sürecekmiş yolculuğumuz. Keşke

daha çok sürse idi. Bir de pencere kenarına geçebilsem.

Eşyalarımız yavaş yavaş açılmaya , yiyecekler sepetlerden filelerden çıkmaya başladı. Babam sepetinin sicimini çözdü. Düğümü çözebilmek için o kadar çok uğraştı ki, yeleşinin hangi cebinde olduğunu bildiğim keskin çakısını alsam o fark etmeden kesiversem diye geçirdim içinden. Oysa sepetin içinde neler olduğunu biliyordum.

Önce ispirto ocağını çıkardı. Sonra kahve takımlarının olduğu küçük, sepet örgüsünden yapılmış kutuyu, su şişesini çıkardı. Hepsi sağlamdı. Kırılmamıştı. Ocağı ayaklarının yanına yerleştirdi. Bir kimyager dikkati ve özeniyle kahvesini yapmaya başladı. İzin isteyerek koridora çıktım. Koridorda camın kenarı boştu. Hem de duvara yapışık duran ama çekince oturacak yer olan bir oturak da vardı.

Hızla giden trenin penceresinden dışarıyı seyretmek o kadar güzeldi ki. Ağaçlar, köyler, dağlar, su kenarları, tarlalar, kayalar, şelaleler. Durmadan değişen, sürekli değişen manzarayı seyrettim. İnsanlar çıkarsa manzaranın içinden daha güzeldi. El sallayanlara karşılık verdim. Çocuklar "gazete , gazete" diye bağırarak koşuyorlardı trenin yanından. Kompartımana girip anneme sordum. Gazetemiz yokmuş. Keşke verecek gazetemiz olsaydı. İstasyonlara girerken iyice yavaşlıyordu tren. Durunca kafamı pencereden uzatıp lokomotif bakıyordum. Kocaman bir boynuz gibi uzayan yere yaklaşıyordu. Yine kocaman bir hortumdan su alıyordu. İnenler oluyordu, binenler oluyordu. Düdük sesleri satıcıların

bağırtıları içinde homurdanarak yeniden hareketleniyordu.

Gece oldu. Gece pencereden bakmak çok daha güzeldi. Lokomotifden uçuşan kıvılcımlar sanki gökteki yıldızlara karışıyordu. Hele düdüğü... Keskin, hüzün dolu bir sestir trenin düdüğü.

Annem pencereden işaret etti. Neden pencereden bakmaktan hala bıkmadığımı sordu. Uyumak için rafta yatmayı sıraya koyduk. Bana düşerim diye izin vermezler diye korkuyordum ama izin verdiler. Tahta rafın üzerine uzandım, ayaklarımı uzatarak trenin değişmeyen bir melodi gibi tekrarlayan demir tekerlerinin sesine bıraktım kendimi.

Gündüz pencere dünkü kadar güzel değildi. Hep aynı bozkır manzarasıydı. Hiç bir şey değişmiyordu. Konya ovası dediler, bitmez burası. Uzun zaman sonra tren yavaşladı. Dağlara tırmanıyordu. Yükselen dağların arasında köprülerden geçiyorduk. Hele tunellerin karanlığına aniden girişi hem heyecanlı hem ürkütücüydü. Bu dağlar Toros dağlarıymış. Her tuncule girişte pencereyi kapattı ağabeyim. İçeriye is, duman ve kömür tozu doluyordu. Dağların arasından akan dereler, dar vadiler, sarp kayalar heyecan vericiydi.

Bir istasyonda durduk. Duvarında büyük harflerle yazılmış adını okudum. Ulukışla. Burası daha önce durduğu yerlerden çok farklıydı. Hiç yolcu yok gibiydi ne inen oldu ne binen. Ama satıcılar o kadar kalabalıktı ki sanki yolculardan daha fazlaydı. Benim yaşımda hatta benden daha küçük çocuk satıcılar kapılardan giriyor, çıkıyor, iniyor, biniyor, kompartıman kapılarını yarıya kadar açıyor ve durmadan bağıyorlardı.

- "Su , su isteyen ! Buz gibi su"

- "Elma"

- "Simit"

- "Köfte ekmek, köfte ekmek, yok mu acıkan"

Ben biraz şaşkın biraz acıyarak biraz anlamaya çalışarak satıcıları seyrettim. Çocuklar alışkın hareketlerle inip bindikçe biraz da gıpta ettim becerikli oluşlarına. Sesler gittikçe azalıyordu ama kesilmiyordu. Dakikalarca devam etti. Tren de bozulmuş da artık gitmeyecek gibi, hep burada kalacak gibi duruyordu.

Satıcılara pür dikkat bakarken benim yaşlarımda, esmer, elbiseleri perişan birisiyle göz göze geldik. Gözleri ağlamaklıydı. Elinde kendi kadar büyük zorla taşıdığı bir su destisi vardı. Cılız ve ürkek sesiyle su satmaya çalışıyordu. Galiba bir bardak su bile satamamıştı. Koridorda yanımdan geçti. Arkasından baktım. Diğer vagona geçinceye kadar seyrettim. Param olsa da bir bardak su alsam diye içimden geçirdim. Babamın buna kızacağını bildiğim için aklımdan hemen çıkardım. Su satamamıştı çocuk. Akşam eve su parasıyla götüreceği ekmeği götüremeyecekti.

Biraz sonra aynı çocuk daha yorgun daha bezgin haliyle yine geçti yanımdan. Yine baktım arkasından. Bizim bulunduğumuz vagon ilk vagondu. Koridorun başına kadar yürüdü. Kapının önünde durdu. Dışarıyı seyretmeye başladı. Öyle acıklı hali vardı ki bir canavarla savaşmış sonra başa çıkamayacağını anlayarak teslim olmuş "tamam buraya kadar, ye istersen beni" der gibiydi. Diğer kapıdan ufak tefek kasketli bir adam belirdi. Onun elinde küçük süs olsun diye yapılmış örme sepetler vardı. Çocuk adamı görünce ona doğru yürüdü. Koridorun ortasında buluştular. Birbirlerine bakıyorlardı. Belli ki çocuğun babasıydı. Çocuk satamadı diye bağıracak diye korktum. Hayır. Adam hiç bir şey söylemedi. "Ne yapalım kısmet değilmiş" der gibi ellerini açmak istedi ama açamadı elleri doluydu. Trenin dar koridorunda tam ortada, yan yana bir müddet durdular. Sonra beraberce kapıya

doğru yöneldiler. Adamın hali çocuktan daha bezgindi. Sepetciklerin hepsini bir eline aktarıp diğer elini, teselli etmek ister gibi, çocuğunun omuzuna koymuştu.

Aniden hiç beklenmedik bir şey oldu. Tren bir iki sallandı ve hareket etmeye başladı. İki birden telaşla yanımdan geçip kapıya koştular. Adam zorla kapıyı açtı. Bir basamak aşağı indi. Sonra döndü çocuğa baktı. Vazgeçti. Yukarı çıkıp çocuğu bir basamak indirdi. Tren gittikçe hızlanıyordu. Çocuk tereddütlü bir aşağıya bir babasına bakıyordu. Adam çocuğu da yukarı çıkardı. Artık tren inemeyecekleri kadar hızlanmıştı. Kapıyı örttüler. Kapının yanından umutsuz gözlerle uzaklaşan evlere bakıyorlardı.

Sonra birbirlerine baktılar. Adamın gözleri çaresizdi. Doluydu. Oğlu kara gözlerini babasına dikmiş öyle duruyordu. Gözlerinde korku vardı. Gözlerinde hüznü vardı. Ben öylece onları seyrediyordum. Adam yavaş ve teslimiyet dolu bir sesle :

- “Sen olmasaydın ben atlardım” dedi.

Seni bırakamazdım. Bırakmadım. Demek mi istemişti oğlunu teselli etmek için. Bilmiyorum. Dayanamazdım. Katıla katıla

ağlamaya başladım. Kendimi kompartımana attım. Telaşla üzerime eğildiler hepsi birden. Ağladım. Ağladım. Sonra hıçkırıklar arasında söyleyebildim.

- “İki inemediler dedim. Trende kaldılar.”

- “Kim , hangi ikisi ?”

- “O sepet satan çingeneyle su satan oğlu, inemediler, trende kaldılar”

Babam, annem, ağabeylerim hepsi birden kahkahalarla gülmeye başladılar. Onlar güldükçe ben daha yüksek sesle ağlıyordum. Babam ;

- “Ağlama dedi. Tren manevra yapıyor, geri dönecek”

Yıllar boyu her trene binişte bana :

- “İstasyonlarda sağa sola iyi bak ! Belki senin çingeneler buralardadır” dediler.

İşin garibi ben gerçekten uzun yıllar, galiba kara trenler ortadan kalkıncaya kadar, her istasyonda o ikisini, birbirlerine yoksulluğun ve çaresizliğin kaderiyle bağlanmış olan baba ile oğulu hep aradım.

K İ T A P İ N C E L E M E S İ

Mehmet Harputlu

İlkel insan bu günün insanı gibiydi. Korku sorunu vardı. Doğa korkusu. Vahşi hayvan korkusu. Saldırıya uğrama korkusu. Korkularından kurtulabilmek için çok sesli müziğe ve hareketli danslara sığındılar. Aslında bu yolla kendilerinden ve korkularından uzaklaşmayı deniyorlardı. Korkularından ve sorunlarından. Çok sesli müzik delirmeye karşı aşılarmaya benziyordu.

Şair “Bedbaht ana derler kim elinde cühelanın / Kahrolmak için kesb-i kemal-i hüner eyler” diyerek yakınmış, halden bilmez halkın halinden. Ehl-i irfandan biri bu söze “Ben burada bir tekebbür hissediyorum, o sebepten kabule şayan değil” diyerek itiraz etmişti. Hüner ve marifet için çaba sarfedip de ilgi ve itibar görmemek kahrolmak için yeterli bir sebep midir? Yoksa meydana getirilen eserin değeri midir asıl ilgi ve itibarı belirleyen ölçek ? Her şöhret, sahibi hak ederek mi gelmiştir bulunduğu yere ? Yoksa hak ettiği halde nisyan perdesi altında kaybolup giden nice değerlere hayıflanmak gerekir mi ? Bu soruların cevabı ne olursa olsun, suçlanması gereken halk olmamalı. Cühelanın elinde kahrolmaya tedbir onlardan yüz çevirebilmek olmalı. Bizim Nobel’e aday olma gedikli yazarlarımız var. Nobel alanları, batıcı oldukları için ödüllendiriliyorlar diyerek aşağılayan eleştirmenlerimiz var. Halkın kültür ve estetik değerlerine alt ve üst çizgiler belirleyip çizgi dışındakileri yok sayan egemen ve jokoben yazın (!) diktatörleri var. Ama dünya çapında bilinen, beğenilen sanatçımız yok. Var gibi görünen bir kaç tanesi ise kerameti kendinden menkul şeyhler konumunda.

Mısır’dan Nobel almış bir yazar ilk duyduğumuzda şaşırmıştık. Mısır gibi batıcılıkta bizden çok geride, hem de

arapça okuyup yazan bir ülkede edebiyat mı olur, yazar mı var ki Nobel alabilen biri çıksın, dercesine bir şaşkınlıktı bu. Siz hiç Mısır’lı bir yazar okudunuz mu ? Ömer Şerif’ den başka tanıdığınız sanatçı var mı Mısır’dan ? Son günlerde İslam’a saldırmaktan başka özelliği olmayan ama yine de mal bulmuş mağribi gibi üzerine saldırılan kadın yazardan başka adını duyduğunuz var mı?

Mısırlı roman yazarı. Adı İhsan Abdülkuddüs. Roman’ın adı KARA ELBİSEDEKİ LEKELER 1994 baskısı, 171 sayfa. Hikaye Mısırlı Psikiyatristin tatilini geçirmek üzere Afrika’nın ortalarına, Dakar’a gitmesiyle başlıyor. Dakar’da Lübnan asıllı beyaz göçmen Sami ile tanışmasıyla gelişiyor. Sami bir ruh hastasıdır. Doktor ise tatilde olsa bile görevine bağlıdır. İnsan psikolojisini renk ve ırk ayrımının nasıl tahrip ettiğini vurgulayan, ruhsal analizler işlenmiş kitapta. Ama bu analizler ukâlalık etmiyor, akıl vermiyor. Bilimsellik bulaşmış, çoğu zaman sıkıcı ve genellikle anlaşılmaz terimlerle boğmuyor okuyanı. Hatta analizleri okuyucu doktorla beraber yapmak zorunda kalıyor. Her psikolojik romanın ana ekseninde olduğu gibi burada da hedef, Sami’nin şimdiki haline geçmişten sebep bulmak. Çünkü sebepler tedaviye götürecektir başlangıç. Sami’nin bilincindeki ikilik, bilinçaltı ile olan

çatışmada ırk ve renk ayırımına dayalı toplum yapısı kadar çocukluğundan taşıdığı izlerin de büyük tesiri vardır. Doktor, Sami'nin çocukluğuna O'nun ilginç ailesiyle gitmeye çalışacaktır

Kitabı **Hayri Bostan** tercüme etmiş. Türkçe'ye kazandırılmış bu önemli eser için Türk okuyucusu mütercime mutlaka

teşekkür borçlu. Kitabın; uzun yıllardır kapalı duran doğuya doğru bir pencere açmasının önemi kadar, sürükleyici ve muhtevası yoğun oluşu da önemli ve kayda değer. Hayri Bostan'a bu teşekkür borcunu, kitabı okuyarak ödeyebiliriz.